

Kulturhistorisk utredning

Bebyggelse inom kvarteret Seminariet, fd Folkskoleseminariet, Institutionen för lärarutbildning

**Kvarteret Seminariet
Seminariegatan 1
Uppsala stad och kommun**

Dnr UM Km 73/2008
Dnr Sbk 2007/20014-1
Antikvarie Agnetha Pettersson

Utdrag ur

Upplandsmuseets rapporter 2008:03

ISSN 1654-8280

© Upplandsmuseet 2008

Upplandsmuseet, S:t Eriks gränd 6, 753 10 Uppsala

Telefon 018/16 91 00, Telefax 018/69 25 09

www.upplandsmuseet.se

Historik

Kvarteret Seminariet utgör en institutionsmiljö, med byggnader, trädgård, park och idrottsplan ursprungligen uppförda och anlagda för Folkskoleseminariet i Uppsala, idag Institutionen för lärarutbildning vid Uppsala universitet.

Kvarteret avgränsas mot nordväst av Prästgatan och Klockarängens nya bostadsbebyggelse, mot norr av Fyrisvallsgatan, mot öster av Ringgatan och mot söder av Seminariegatan och Enhagens småskaliga och varierande bebyggelse.

*Kvarteret Seminariet avgränsat av Prästgatan, Fyrisvallsgatan, Ringgatan och Seminariegatan.
© Uppsala kommun*

Folkskoleseminariets i Uppsala nya byggnader invigdes den 29 mars 1917 i seminariebyggnadens högtidssal. Beställare var Kung. Maj:t och staten. Folkskoleseminariets byggnader uppfördes under åren 1914 – 1916. Det pågående världskrigets materialbrist och dyrtid fördröjde byggandet. Vid slutbesiktningen den 22 november 1916 hade lokalerna redan tagits i anspråk.

Seminariebyggnader ansågs ha mindre status än andra typer av institutionsbyggnader, vilket innebar att de ofta förlades till tomter i städernas utkanter. Men, med en sådan lokalisering fylldes dock det viktiga kravet att seminarierna helst borde ha en väl tilltagen trädgårds- och parkanläggning.

I Uppsala var tomtrågan svårlöst. 1907 hemställde seminariets rektor Harald Dahlgren hos Uppsala domkapitel om behovet av en ny seminariebyggnad. Dahlgren påpekade att den befintliga seminariebyggnaden i Dekanhuset *...ej blott saknade tillräckliga och tjänliga lokaler utan heller icke ägde någon egen trädgård, icke någon idrottsplats, icke ens någon egentlig skolgård, överhuvudtaget icke någon mark utanför lärohusets väggar, att därför anskaffandet av ny tomt vore den första åtgärd, som måste företagas...* Trädgårdsundervisningen bedrevs i ett

område mellan Ringgatan och Geijersgatan i Luthagen, och för gymnastiklektionerna hyrde man in sig hos Högre allmänna läroverket.

Olika lokaliseringar för en ny seminariebyggnad diskuterades. 1910 förvärvades slutligen ett område tillhörande Uppsala domkapitel i stadens nordvästra utkant, i anslutning till Enhagens förstadsbebyggelse. 40 000 m² tomt inköptes till ett pris av 1 kr 25 öre per m². 1912 års riksdag beviljade 52 063 till inköp av tomten.

635 000 kr beviljades för uppförande av seminariebyggnaderna efter ritningar upprättade av arkitekt Axel Lindegren och godkända av Överintendentämbetet.

Seminariebyggnaden förlades till kvarterets nordvästra hörn, en placering som lämnade öppen plats för en trädgårds- och parkanläggning i kvarterets södra och östra del, och en idrottsplan i dess norra del.

Det nybyggda folkskolelärareseminariet, omkring 1916.

Vykort i Upplandsmuseets fotoarkiv

Folkskoleseminariet och lärarutbildningen

Folkskoleseminariet i Uppsala inrättades i enlighet med Kong:1 Maj:ts stadga av den 18 juni 1842, och invigdes offentligt den 6 maj 1843 som *Erke-stiftets Seminarium för Folkskollärare*. Undervisningen började dock redan den 8 september 1842, efter speciellt förordnande från Uppsala domkapitel.

Folkskoleseminariet inrymdes i Prins Gustafs skola i kvarteret Toven vid Dragarbrunnsgatan fram till 1865. Mellan 1865 och 1869 disponerades lokaler i den sk Haglundska gården i kvarteret Hjorten, Svartbäcksgatan 19.

Åren 1869 – 1916 inrymdes folkskoleseminariet i Dekanhuset i kvarteret Oden vid Odinslund.

*Folkhögskoleseminariet med nyanlagd trädgård och trädplantering.
Vykort i Upplandsmuseets fotoarkiv*

Folkhögskoleseminarierna och folkskollärautbildningen var ursprungligen enbart öppna för manliga seminarister. Före 1860 var det endast seminarierna i Stockholm och Härnösand som var öppna även för ett fåtal kvinnor. Från 1860 antogs kvinnor även på andra seminarier. På folkhögskoleseminariet i Uppsala utbildades enbart manliga folkskollärare fram till 1960-talet.

Folkskollärautbildningen var ettårig under ett uppbyggnadsskede. 1862 blev den treårig och 1878 fyraårig.

Det år 1917 invigda Folkhögskoleseminariet var både en utbildningsanstalt för blivande folkskolelärare och en övningskola med småskola och folkskola i klasserna 1 - 5, där seminarister under utbildning fick möjlighet att praktisera sina färdigheter på eleverna. Med de nya seminarielokalerna kunde övningskolan utvidgas med fler klasser.

Folkhögskoleseminariet utbildade lärare fram till den 30 juni 1969. Därefter övertog Lärarhögskolan ansvaret för lärarutbildningen. I Uppsala valde man till skillnad från på många andra orter att stanna kvar i det gamla folkhögskoleseminariets lokaler. I och med högskolereformen som trädde i kraft den 1 juli 1977 upphörde Lärarhögskolan att vara en utbildningsanstalt under Skolöverstyrelsen. Lärarutbildningen kom att ingå som en institution inom Uppsala universitets organisation, med Universitets- och högskoleämbetet som huvudman. Lärarhögskolan ändrade namn till Institutionen för lärarutbildning, ILU.

Normalritningar för folkhögskoleseminarier

I *Tidskrift för Byggnadskonst och Ingenjörsvetenskap* från 1867 publicerades *Normalritningar för Seminariibyggnader inom Riket*. Bakom förslaget stod en kommitté som på uppdrag av Kongl. Maj:t hade formulerat kraven. Kommitténs arbete resulterade i uppförande av seminariebyggnader efter normalritningen.